

The purpose of the article is to analyze the professional training of teachers of primary schools in Germany in order Ukrainian education could take the best in the industry, to ensure optimal conditions for primary school teachers.

A prerequisite to enter university in Germany is graduation of a host institution with a certain number of points in core subjects. The criteria to select students are exceptional professional and personal qualities.

Most programmes of teacher training are divided into two phases: the first – theoretical study at university, and the second, practical – at school. A complex of disciplines includes teaching, methods of teaching in primary schools, and professional training. Future teachers attend parallel seminars that accompany the practice phase. Number of subjects, their combination, curriculum and training program depend on the type of school where a young specialist wants to work in future, and in what federal land he studies. Training is modular system that clearly structures the course of educational process, facilitates the formation of individual student curriculum and allows him to control his personal results. The modules consist of lectures, seminars, workshops, consultations and projects.

After passing the first state exam, the student has no right to work in school and does not receive a diploma, and should find a place for a referendariat – a two-year internship before his second state exam. This is the main difference in the preparation of teachers at any level of teacher training in Ukraine – receive a diploma only after practical work in school.

The authors conclude that Ukraine and Germany have common goals for solving the problem of teacher training in German and European levels.

Key words: *primary school, pedagogical education of Germany, credit-modular system.*

УДК 371.315.6:15

Л. М. Кириченко

Вищий комунальний навчальний заклад Сумської обласної ради
«Путивльський педагогічний коледж імені С. В. Руднева»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Під інтерактивною технологією навчання слід розуміти таку організацію навчального процесу, за якої той, хто вчиться, обов'язково бере участь у колективному взаємодоповнювальному, заснованому на взаємодії всіх його учасників, процесі навчального пізнання. У статті розкрито питання педагогічних інновацій, зокрема інтерактивних технологій навчання. Автор зазначає, що інтерактивні методи орієнтовані на реалізацію пізнавальних інтересів, потреб особистості. Велика увага приділяється організації процесу ефективної комунікації, у якій учасники процесу взаємодії мобільніші, відкритіші й активніші. Налагодженню процесу такої взаємодії сприяє використання відповідних методів навчання: групового, колективного, колективно-групового.

Ключові слова: *інтерактивна технологія навчання, інновації, інтерактивна модель навчання, пасивна модель навчання, мультимедія, мультимедійна презентація.*

Постановка проблеми. Актуальність упровадження інновацій зумовлена необхідністю змін у змісті освіти, спрямованих на особистісно орієнтований підхід до учня як до суб'єкта навчально-виховної діяльності, можливості здобуття глибоких знань.

Одним із провідних напрямів реформування освіти є впровадження педагогічних технологій, що зорієнтовані на підвищення в майбутніх учителів інтересу до навчальної діяльності, активного самопізнання, розвитку творчих здібностей.

Мета статті – проаналізувати психолого-педагогічні аспекти впровадження інновацій у початковій школі.

Виклад основного матеріалу. У впровадженні оновлених цілей і змісту початкової освіти основна роль належить учителю. Сучасний педагог постійно вдосконалює свою професійну майстерність, застосовує нові моделі навчальної програми, оновлює предметні й тематичні знання, опановує нові підходи до навчання і викладання. Завдання викладачів – розширити психолого-педагогічні знання та вдосконалити професійні вміння в побудові навчально-виховного процесу, створити інноваційний простір для формування інтелектуальної, соціально активної, творчої особистості, яка володіє необхідними для самовизначення та успішної самореалізації ключовими та предметними компетентностями.

Суспільна потреба у школах нового покоління вимагає особливої уваги до інноваційних процесів, до того, що заважає і сприяє створенню та поширенню педагогічних новацій. Сучасні вчені в галузі психолого-педагогічних наук вважають, що нове в педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які ще не використовувались, а й той комплекс елементів або окремі складові педагогічного процесу, що дають змогу ефективно вирішувати завдання розвитку й саморозвитку творчої особистості.

Одна з особливостей сучасної системи освіти – співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної. Соціальне опитування свідчить про те, що не всі вчителі надають перевагу інноваційним технологіям. Так, прагнення вчителя забезпечити максимальну відповідність навчально-виховного процесу вимогам освітньої системи призводить до того, що учень стає засобом діяльності на рівні з іншими, що передбачено новітньою педагогічною технологією. Розвиток учасників педагогічного процесу відбувається переважно як об'єктивно обмежений предметно-професійними вимогами технології чи методики.

Виділяють негативні сторони щодо впровадження інновацій у навчальний процес. Об'єктивні з них обумовлені складним поєднанням інновації (як об'єктивного наукового знання) з особистим досвідом педагога. Успішність розв'язання цієї суперечності головним чином і визначає ефективність інновації. Уміння окремого фахівця чи надбання окремого навчального закладу, що ґрунтуються на багаторічному досвіді працівників, не завжди набувають широко використання.

Виокремлюють також аспекти, розв'язання яких сприяє впровадженню інновацій у педагогічну практику:

- психолого-педагогічна неготовність учителя до інновацій (виникає під час упровадження в практику педагогічних технологій);
- відсутність мотивації та мотиваційного середовища;
- недостатня пропаганда перспективного та передового педагогічного досвіду.

Сьогодні не менш актуальним є питання дослідження проблеми формування готовності членів педагогічного колективу до інноваційної діяльності, розробки психологічного аспекту науково-методичного забезпечення, здійснення інноваційних освітніх проектів, корекційних засобів самовдосконалення та розвитку творчого потенціалу вчителя, яким ми повинні приділяти значну увагу.

Ситуація, яка склалася в Україні, вимагає серйозної реорганізації застарілих механізмів управління педагогічними системами та процесами, що й зумовлює виникнення четвертого аспекту. Попередні централізовані моделі управління освітою не можуть бути пристосовані до стрімких соціальних та економічних зрушень в умовах інноваційного розвитку суспільства. Сучасній освіті потрібен конкурентоспроможний педагог. Сьогодні педагоги розуміють необхідність застосування ефективних форм, методів роботи з учнями, а коли така можливість надається вчителю, то він або не вміє приймати самостійно рішення, або не хоче щось змінювати у своїй роботі.

Як засвідчує практика, батьки вибирають спочатку вчителя, а вже потім – школу. Отже, у ринкових умовах і вчитель стає конкурентоспроможним. Науковці визначають складові конкурентоспроможності (кваліфікаційна компетентність та готовність) учителя:

- когнітивний компонент: володіння науково-категоріальним апаратом та методами конкретної освітньої галузі; оволодіння змістовим і процесуальним компонентом педагогічної діяльності; рефлексивними вміннями;
- операціональний компонент: уміння та навички пізнавального, комунікативного, управлінського характеру; володіння сучасними інформаційними технологіями; навичками самоосвіти та підвищення рівня кваліфікації, за необхідності – рекваліфікації;
- перцептивний компонент: здатність до самоаналізу і прийняття нестандартних рішень; володіння навичками ділового, міжособистісного та педагогічного спілкування.

Конкурентоздатність визначається як стійка особистісна властивість свідомо і творчо реалізувати професійну компетентність за умови достатнього рівня володіння необхідними суспільно-комунікативними знаннями, вміннями та особистісними характеристиками.

«Здатність конкурувати обумовлена, по-перше, індивідуально-психологічними ресурсами фахівця (психофізичне здоров'я, вік,

зовнішність, здібності, талант, рівень інтелекту, запас енергії) та морально-етичними аспектами», – стверджують у своїх працях А. Кірсанов, Ф. Найт, Д. Паригін та ін.

По-друге, особистісна складова професійної компетентності – конкурентоздатність, що виявляється в різних рівнях розвитку:

- мотиваційно-ціннісний компонент, який відображає орієнтації спрямовані на морально-етичне самовдосконалення, позитивну установку на соціально значущу активність, потребу в самоствердженні, самореалізації, самодисципліні;
- емоційно-вольовий компонент, що включає відповідальність, самостійність, ініціативність, впевненість у собі, співчуття, самоконтроль тощо;
- оцінювально-регулювальний компонент, характерний для самооцінювання, саморемонування, гнучкості, стратегічного планування,
- дослідницька особистісна позиція.

Отже, кваліфікаційно-особистісна готовність педагога складається з трьох структур: професійної готовності, психолого-педагогічних якостей та соціально-перцептивних навичок конкурентної боротьби.

Таким чином, зовнішньо-професійна та внутрішньо-особистісна готовність, набуваючи цілісності в процесі підготовки спеціаліста, інтегруються в систему пізнавальних, особистісних, поведінкових якостей компетентності, спроможності конкурувати, що можуть бути визначені через ступінь сформованості та здатності перемогти в боротьбі конкурентноспроможних фахівців.

Формування конкурентоздатності особистості гальмується наявністю дихотомічної суперечності між особистісним та соціальним в освіті. Їх нерівномірний розвиток призвів до негативних наслідків, що спостерігалися протягом останніх років та переосмислюються зараз.

Творчі особистості виступають носіями педагогічних інновацій, які здатні до:

- рефлексії, що характеризує здібності педагога до самопізнання, самовизначення й осмислення ним свого духовного світу, власних дій і станів, ролі та місця у професійній діяльності;
- саморозвитку як творчого ставлення індивіда до самого себе, створення ним самого себе у процесі активного впливу на зовнішній і внутрішній світ з метою його перетворення;
- самоактуалізації як фактору безперервного прагнення людини до якомога повнішого виявлення та розвитку своїх особистісних можливостей;
- професійного самовдосконалення, яке здійснюється у двох взаємопов'язаних (разом з цим відносно самостійних) формах: самовиховання – цілеспрямована діяльність людини щодо систематичного формування та розвитку в собі позитивних і усунення негативних якостей особистості, у відповідності до усвідомлених потреб згідно із соціальними вимогами в особистісній стратегії;

- розвитку: самоосвіта – оновлення й удосконалення наявних у спеціаліста знань, умінь і навичок з метою досягнення бажаного рівня професійної компетентності.

Учителю необхідно створити сприятливе позитивне мотиваційне середовище в загальноосвітньому навчальному закладі для впровадження інновацій.

Педагогічна готовність учителя до впровадження інноваційних проектів – це потенціал професійної компетентності вчителя, який дозволяє за порівняно невеликий проміжок часу вирішити завдання інтенсивного формування й розвитку здібностей, необхідних для реалізації професійного й особистісного самовизначення як необхідної умови продуктивного нарощування творчого потенціалу особистості вчителя. Формування педагогічної компетентності, що впливає на творчий і професійний розвиток учителя – це ще один етап вирішення нагальних проблем у здійсненні інноваційних освітніх проектів, тобто:

- необхідний системний планомірний підхід до пропаганди інновацій та виявлення провідних тенденцій їх розвитку;
- виявлення ефективних методів вивчення й експертизи результатів інновацій, розробки механізмів їх реалізації;
- дослідження готовності до інноваційної діяльності;
- науково-методичне забезпечення здійснення інноваційних освітніх проектів.

На нашу думку, починати потрібно з навчального закладу. Для ефективного управління процесом самовдосконалення необхідно вирішити такі завдання:

1) створити необхідні мотиваційні умови повсякденної професійної діяльності, що спонукатимуть членів педагогічного колективу до самовдосконалення й формуватимуть готовність до інноваційної педагогічної діяльності;

2) формувати (виховувати) у членів педагогічного колективу відповідні потреби і мотиви. (Мотив – це стійка внутрішня властивість особистості, яка зсередини спонукає її до здійснення визначених дій).

Сучасна підготовка майбутніх учителів початкових класів суттєво відрізняється від традиційної за стилем, змістовним наповненням та абсолютно новими дисциплінами, але традиційно головними залишаються питання «що вивчати», «яким чином навчати», «як зацікавити учнів до навчання». Головним при підготовці майбутніх учителів початкових класів є їх опанування вміннями й навичками саморозвитку особистості, що значною мірою вирішується шляхом упровадження інтерактивних технологій, організацій інноваційного процесу навчання.

Характерною рисою педагогічної взаємодії вчителя й учнів сучасної школи є впровадження в навчальний процес інтерактивних технологій, які спрямовані на розвиток особистості учнів.

Інтерактивні методи орієнтовані на реалізацію пізнавальних інтересів, потреб особистості. Велика увага приділяється організації процесу ефективної комунікації, у якій учасники процесу взаємодії мобільніші, відкритіші й активніші. Налагодженню процесу такої взаємодії сприяє використання відповідних методів навчання: групового, колективного, колективно-групового.

Інформаційні технології – важливий інструмент покращення якості освіти, оскільки відкривають необмежений доступ до інформації.

Схема інноваційного процесу:

- Створення – розробка конкретного завдання, методики роботи.
- Освоєння – нововведення, яке запропоноване для втілення в роботу.
- Втілення – безпосередня практика нових засобів.
- Тиражування – доцільне розповсюдження серед колег.
- Практичне використання.

Умови для формування в учнів умінь працювати з інформаційними засобами (таблицями, словниками тощо) забезпечує робота з комп'ютерними технологіями:

- використання комп'ютера для роботи з інформацією;
- робота з навчальними програмними засобами;
- використання комунікаційних та інформаційних можливостей комп'ютерних мереж.

Актуальності набуває використання в навчально-виховному процесі початкової школи мультимедійних засобів навчання.

Мультимедія – це представлення об'єктів і процесів не традиційним текстовим описом, а за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку, тобто в будь-який інший спосіб. Важливим і надзвичайно корисним засобом організації навчально-пізнавальної діяльності учнів є мультимедійна презентація [5].

Мультимедійна презентація – логічно пов'язана послідовність слайдів, об'єднана однією тематикою і загальним принципом оформлення. Мультимедія сприяє створенню умов для організації роботи шляхом сполучення навчального матеріалу й забезпечення його успішного сприйняття. Шляхом застосування мультимедійних засобів у навчально-виховному процесі ми одержуємо дві переваги – якісну й кількісну. Заняття із застосуванням мультимедійних презентацій – це своєрідні відеопроєкти, які наближають дітей до життя. Для молодших школярів візуальний супровід уроків має особливе значення, бо в учнів початкових класів переважає наочно-образне мислення і невеликий життєвий досвід. Дітей приваблює новизна, отже привертає увагу та затримує її на певний час

динамічність і яскравість зображень, які створюються завдяки анімаційним можливостям мультимедіа. Дітям цієї вікової групи властива швидка втомлюваність від одноманітної роботи, тому зміна слайдів, їх різноманітність, ефекти анімації, відеосюжети, аудіоформлення – це те, що створює на уроках особливу атмосферу та настрій.

Сутність інтерактивних методів полягає в тому, що відбувається шляхом взаємодії всіх тих, хто навчає і навчається (учитель і учень – суб'єкти навчання).

Висновки. Педагогічні інновації – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем. Прямим продуктом творчого пошуку можуть бути нові навчальні технології, оригінальні виховні ідеї, форми та методи виховання, нестандартні підходи в управлінні. Побічним продуктом інновацій як процесу творчої діяльності є зростання педагогічної майстерності вчителя початкової школи, рівня його культури, мислення та світогляду. Отже творчий пошук та реалізація інновацій веде до новоутворення в цілісній педагогічній системі [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Н. В. Педагогічні технології / Н. В. Бондаренко // Гуманітарні технології. – К. : 1994. – С. 30–59.
2. Комар О. А. Інтерактивні методи як інноваційна діяльність сучасного вчителя початкової школи / О. А. Комар // Початкова школа. – 2010. – № 7. – С. 47–49.
3. Павловська Н. І. Інформаційно-комп'ютерні технології в логопедичній роботі з молодшими школярами загальноосвітньої школи / Н. І. Павловська // Початкова школа. – 2010. – № 6. – С. 17–21.
4. Педагогічні інновації у сучасній школі / під ред. Єрмакова І. Г. – К. : 1994, – 88 с.
5. Ротаєнко П. А. Комп'ютерна мультимедія як засіб навчання / П. А. Ротаєнко, Н. І. Самойленко, Ю. О. Дорошенко // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. праць ; ред. кол. : Л. І Даниленко (гол. ред.) та ін. – К. : Логос, 2000. – С. 175–180.

РЕЗЮМЕ

Кириченко Л. М. Психолого-педагогические аспекты внедрения инноваций в начальной школе.

Под интерактивной технологией обучения необходимо понимать такую организацию учебного процесса, при которой учащийся обязательно принимает участие в коллективном взаимодополняемом, основанном на взаимодействии всех его участников в процессе учебного познания. В статье раскрыты вопросы педагогических инноваций, непосредственно интерактивных технологий обучения. Автор статьи указывает, что интерактивные методы ориентированы на реализацию познавательных интересов, потребностей личности. Большое внимание уделяется организации процесса эффективной коммуникации, в которой участники процесса взаимодействия более мобильны, открыты и активны. Налаживанию процесса такого взаимодействия способствует использование соответствующих методов обучения: группового, коллективного, коллективно-группового.

Ключевые слова: интерактивная технология обучения, инновации, интерактивная модель обучения, пассивная модель обучения, мультимедия, мультимедийная презентация.

SUMMARY

Kyrychenko L. Psychological and pedagogical aspects of innovation implementation in primary school.

By interactive technology of teaching one should understand such management of educational process when the person who is studying is sure to take part in collective, intersupplementary process of studying, which is based on interaction of all its participants.

Issues of pedagogical innovations of interactive technologies of teaching are being disclosed in the article.

Learning process informatization implies gradual introduction of informational methods and means of learning and rational combination of traditional methods with modern information technologies, which leads to learning results improvement.

Modern teacher is a key figure in introducing renewed goals and content of primary education. He continuously improves his professional mastery, uses new models of educational program, and modernizes subject and topic knowledge, masters new approaches to learning and education.

The main task of the teachers is to broaden psychological-pedagogical knowledge and improve professional skills in building educational process, to create innovational framework for formation intellectual, socially active, creative personality, which possesses necessary competences for self-learning and successful self-realization.

Innovational development of education implies a set of created and introduced organizational and implicational innovations, development of new factors and conditions needed for a build-up of educational system innovational potential.

Innovational teaching is an educational activity which is oriented towards dynamic changes and is based upon the development of various forms of thinking, creative talents, high socially adaptive abilities of a personality. Innovative teaching is quite specific due to its openness to future, a capacity to foresee and forecast on the basis of values reassessment and an orientation toward active and constructive actions in changing situations.

Therefore, the use of new informational technologies improves the work of primary school teachers, broadens their capacities, stimulates creative search to improve their pedagogical mastery.

Key words: *interactive technology of teaching, innovations, interactive model of teaching, passive model of teaching, multimedia, multimedia presentation.*

УДК 37.035:57.017-053.5

Н. М. Павлуценко, О. В. Король
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті пропонується детальний опис особливостей гендерного виховання учнів початкових класів, представлений у формі таких педагогічних умов: удосконалення змісту виховання через реалізацію сучасних гендерних підходів; використання результатів гендерного аналізу підручників початкової школи для формування егалітарної свідомості; організація виховного процесу на засадах гендерної рівності. Зазначені педагогічні умови спрямовані на формування гендерної свідомості підростаючого покоління, відмову від асиметрії гендерної соціалізації бінарного типу, розстановку акцентів під час виховання на особистісні якості дитини, а не на її біологічну приналежність.

Ключові слова: *педагогічні умови, молодший шкільний вік, гендерне виховання, соціалізація.*